

SPANYOL

A költészet és képzőművészet határait feszegető vizuális művészetek területéről számos újdonság látott napvilágot mostanában a spanyol nyelvterületen is. Március elején a Barcelonai Kortárs Művészetek Múzeumában (Macba) halála óta először mutatták be Joan BROSSA (1919–1998) vizuális költészeti alkotásokat tartalmazó kötetét *Els etcèteres* címmel a Centre Internationale de Poésie de Marseille gondozásában. Ez az 1970-es gyűjtemény amúgy a katalán szerző első kiadványa ebben a műfajban. Brossának ez a sorozata a kollázszt ötvözi a ceruzafelirattal, valamint a brossai életmű állandó elemével, a nagy A betűvel, amely azon túl, hogy az abc kezdőbetűje, varázslatos térelváltatóként a közvetlen utalások és a mágiikus referenciák között egyensúlyoz. Találunk közöttük kártyákból felbukkanó kardot, Barcelona betűit összekeverve horogkeresztet egy nőken mellett (talán a divat diktatúrájára utalna?), vagy a „Trau” és a „ma” szótagok kombinációját.

Carlos Edmundo DE ORY, cádizi születésű andalúz költő száz darab számozott és dedikált példányban jelentette meg kollázsait (*Poemas y collages*), amely eddig kiadatlan műveit is tartalmazza. Ory a polgárháború utáni spanyol (neo)avangárd mozgalmakhoz kapcsolódva a festő Eduardo Chicharroval, és a Marinetti-tanítvány Silvano Sernesivel karöltve alapítja meg az úgy nevezett *postismo* irányzatát, amelyet „feltalált örület” vagy „a badarság kultusza” definíciókkal láttak el, és amely mintegy megújult dadaizmusként, szürrealista áthallásokkal, neologizmusokon keresztül szándékozik feléleszteni a nyelvet, az életet, a jövőt (lásd a *Versos de pronto* című 1945-ös kötetét). Pár évvel később már *Manifiesto Introrrealista (Introrrealista Kiáltvány, 1951)* címen jelentet meg programszöveget, amelyet Darío Suro, dominikai festővel együtt dolgoz ki.

Silvia JAPKIN SZULC argentin születésű barcelonai művész, aki párhuzamos papírcsíkokból, töredezett tipográfiával összeállított légi teremtményeit kanonizált latin-amerikai és spanyol költők (például Oliverio Girondo, Alejandra Pizarnik, Miguel Hernández, Álvaro Pombo, Jesús Urceley) verseiből építi fel. Ezeket a térbeli költeményeket a művésznő „térmagoknak” nevezi. Három keskeny fémlábbal támasztja alá az alakzatokat, mintha cirkuszi egyensúlyművészek lennének.

És ha már (neo)avangárd, akkor hadd adjam hírül, hogy immár magyarul is olvasható a hispán történeti avantgárd manifesztumok válogatott gyűjteménye, címe: *Non serviam. A spanyol nyelvterület avantgárd programszövegei*.

A spanyol nyelvű prózában a mai napig állandóan visszatérő téma az elnyomó rendszerek fizikai borzalmainak és lelki-szellemi korlátozásainak beláthatatlan következményei. Madridban jelent meg a minap a venezuelai Alberto HERNÁNDEZ novellagyűjteménye *Relatos fascistas (Fasiszta elbeszélések)* címmel. Rövid, szinte egyperces történetek, amelyeket a fő tematikus vezérfonal, a hétköznapi fasizmus köt össze, a mottóik pedig Sztálintól, Goebbeltől, Pinochettől, Guevarától származó idézetek. A félelmetesen brutális fiktív történetek nyilvánvaló referenciája az elmúlt tizennégy év Venezuelája, a főszereplő pedig mindben maga a halál, a más-képp gondolkozó menthetetlenül ellenség, akivel végezni kell.

Norberto Luis ROMERO 1996-ban tűnt fel első regényével, a *Signos de descomposición (A bomlás jelei)* cíművel. Az argentin származású, de már jó ideje Spanyolországban – Madridban és Mallorcán – élő író legújabb regénye a *Tierra de bárbaros (Bárbarok földje, 2011)* szintén fölöttébb nyugtalanító szöveg. A történet a XIX. századi Argentínában játszódik, nem sokkal a gyarmati korszak vége után. A függetlenség azonban a helyi pártérdekek – föderalisták és unitáriusok – ütközését eredményezi, és ennek következtében természetesen a biztonságosnak éppen nem mondható közutakat, útonállók fenyegetését, provinciális kiskirálykodást, Buenos Airesben pedig az európai arisztokratákat majmoló kispolgárokat jelenti. A könyv a történelmi, kosztumbrita regény, vagy a krónikairódalom hagyományait követi, ám a felszín alatt érezhető a nyugtalanító fenyegetés jelenléte, amely végül az unatkozó csitrik alakjában ölt testet, akik nagyvilági bulit csapnak, ahol a fő műsorszám, amikor egy öreg indián múmiát „kicsomagolnak”...

Nemrég került a kezembe Pepa MERLO pár évvel ezelőtt megjelent könyve is (*El haza de las viudas, 2009*), amely újfent ebbe a tematikába illeszkedik, de más szempontból, más műfaji megközelítésben. Nyolc asszony történetét meséli el a regény, akik a La Malahá nevű, Granadához közeli andalúz faluban élnek, és a polgárháború utáni diktatúra elnyomott áldozatai voltak. Mivel a valós személyek meg akarták őrizni anonimitásukat, az író egy semleges kollektív elbeszélő segítségével fűzi össze az eseményeket, aki kellő távolságtartással mondja el a gyötrelmek és megaláztatások sorát anélkül, hogy az üres érzélgősség hibájába esne, ami pedig gyakran jellemző a Franco-korszakot leleplező szövegekben.

Végül egy kis játék a számokkal: Gabriel García MÁRQUEZ idén évfordulók sorozatát ünnepelheti, március 6-án töltötte be nyolcvanötödik életévét, hatvan éve jelent meg első elbeszélése (*La tercera resignación* címmel), negyvenöt éve pedig a *Száz év magány* (magyarul 1971, ford. Székács Vera). Harminc évvel ezelőtt kapta meg a Nobel-díjat, és tíz éve kezdte el írni önéletrajzi visszaemlékezését (*Azért élek, hogy elmeséljem az életemet, 2003, ford. Székács Vera*). Születésnap ajándékként a *Száz év magány* elektronikus kiadását kapta meg.

(Menczel Gabriella)

császár norbert
fjjetlenség

